

Gümrük Birliği Beyaz Eşya Sanayinde Buzdolabı Fiyatlarını düşürdü mü? ¹

Zelha ALTINKAYA²

Özet

Klasik Ticaret Teorisinde, ülkelerin karşılaştırmalı üstünlüklerinin olduğu tam rekabetçi piyasalarda üretilen ürünleri ihrac ederlerse, tam rekabetçi piyasalardaki her iki ülkenin de ekonomik refahın artıracığı iddia edilmektedir. Ancak, son yıllardaki gelişmelere bağlı olarak, klasik ticaret teorisi eksik rekabetçi piyasaları da içine alan bir değişim göstermiştir. Bu “yeni ticaret teorisi” si eksik rekabet piyasalarında, uygulanacak stratejik politikalarla ülkelerin tam rekabetçi piyasalarda elde edilen karlardan daha çok kar elde edileceği ileri sürülmüştür. Öte yandan, yurtdışında de bu eksik rekabet piyasa ürünlerinin ithalatında uygulanan tarifelerin kaldırılması ile artan rekabet de bu piyasalardaki olağanüstü karların disiplin edilmesini sağlayacaktır. Bu çalışmayla, Gümrük Birliği’nin, çok yüksek yoğunlaşmanın olduğu beyaz eşya sanayi üzerindeki etkisi ortaya konmak istenmiştir. Yapılan analizde, Gümrük Birliği sonrasında, beyaz eşya ürünlerinin tamamında, yurtdışı fiyatlar ile ithalat miktarları arasında beklendiği gibi negatif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmistir. Buna göre, Gümrük Birliği’nde her türlü tarife ve gümrük vergisinin kaldırılması sonucunda artan ithalat, Türk beyaz eşya sanayinde yurtdışı fiyatlarını azaltan bir etki yaratmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Ticaret Teorisi, Stratejik Ticaret Politikası, İthalatın disiplin edici etkisi, Gümrük Birliği, Beyaz Eşya Sanayi

Did costum union reduce the refrigerator prices in white good industry?

Abstract

In the traditional trade theory, it has been argued that if countries export the products with comparative advantage, the countries gain from trade since their welfare increase under perfectly competitive markets. However, with regards to latest developments, the traditional trade theory has been challenged to include the imperfectly competitive markets. The “new trade theory” argues that the strategic policies may be more profitable in imperfectly competitive than in competitive markets. On the other hand, the removal of tariffs in imperfectly competitive markets may provide more competitive structure in domestic market and would discipline the extraordinary profits. In this study, effect of Customs Union on Turkey’s home appliance industry with high concentration ratio has been analysed. As a result of the analysis, it is found out that the relationship among domestic prices of home appliance products and the quantity of import is significant and negative as it was expected prior to study.

¹ Bu çalışma, Zelha Altinkaya’nın Doktora Tez çalışmasına dayanarak hazırlanmıştır.

² Dr. Zelha ALTINKAYA, İstanbul Aydın Üniversitesi E- Posta: zaltinkaya@aydin.edu.tr Tel: 05336864619

Keywords: The New Trade Theory, Import Discipline Hypothesis, Home appliance sector, Customs Union

Giriş

Bu araştırmanın amacı Gümrük Birliği'nin Türk İmalat Sanayi üzerine etkisini ölçmektir. Gümrük Birliğinin temel amacı ticaret ortaklarının ihracattan kaynaklanan faydalarını artırmaktır. Bu klasik uluslararası ticaret teorisinin temelini oluşturan bir argüman olmakla birlikte, son gelişmeler, eksik rekabet piyasalarının da ticaret teorisi içerisinde değerlendirilmesi ihtiyacını yaratmıştır(Smith,1776). Bu rekabetçi piyasalarda, üreticiler normal karlar elde ederken, eksik rekabet piyasalarında, normal üstü karlar elde edilmektedir. Yeni ticaret teorisine göre ticaretteki bariyerlerin kaldırılarak, ithalat artırılarak piyasaların daha rekabetçi hale getirilmesi sağlanmalıdır (Dixit,1986) . Buna göre yoğunlaşmış market yapısından daha rekabetçi Pazar yapısına geçiş, şirketlerin davranışlarını değiştirecek ve onların daha rekabetçi davranmalarını sağlayacaktır. Daha rekabetçi davranışlarda fiyatların ve normal üstü karların düşmesine neden olacaktır. Bu çalışmada, daha önce ithalatın ve Gümrük Birliği'nin Türk Sanayi üzerinde yapılan araştırmalardan farklı olarak, ürün bazında, artan ithalatın, beyaz eşya sanayinde buzdolabı fiyatları üzerindeki etkisi analiz edilmiştir.

Stratejik Ticaret Teorisi

Ticaret bariyerlerinin ve endüstri subsidilerinin seçici kullanımı, yabancı firmaların elinde bulunan aşırı karların yurtiçi piyasaya kaydırılması için iyi bir politika olacaktır. Etkin ticaret ve sanayi politikaları bu tür normal üstü karların elde edildiği çok aşırı yoğunlaşmış piyasaların disipline edilmesini sağlayacaktır (Levinsohn,1993). Türkiye'de beyaz eşya sanayi da bu tür yüksek yoğunlaşmanın olduğu sanayi dallarından biridir. Uzun bir süre, bu üretim kolunda sadece bir üretici varolmuş, yakın zamana kadar oligopolistik bir sanayi yapısı sergilemiştir.

İlk olarak, ithalata ikamesi olarak başlatılan beyaz eşya sanayi üretiminde, ilk olarak, yenilikçi ürünler, ticaret kısıtlamalarını 1960 'lı yıllardan yılına kadar özel olarak dış ticaretten korunmuş beyaz eşya sanayi hem yapılan yatırımların büyüklüğü nedeni ile hem de ölçek ekonomisi gibi eksik rekabet piyasasının iki önemli unsuru mevcuttur.

Son yıllarda geliştirilen yeni ticaret teorisi ile açıklandığı üzere, bu haliyle dış ticaretin serbestleştirilmesi sürecinde, ithalat, en çok bu piyasalardaki çok aşırı karları ortadan kaldıracaktır. Bu çalışmada da ticaret liberalizasyonun son aşaması olan, Gümrük Birliği sonrasında, beyaz eşya sanayindeki karlılıklardaki değişimin en önemli göstergesi olan fiyatlardaki değişim incelenecektir

Gümrük birliğinin türk ekonomisinde etkileri üzerine araştırmalar

Yalçın (2000) dört basamak panel bilgisini kullanarak, Türk imalat sanayinin 1980 ve 1996 yılları arasındaki verilerine dayanak, ithalat disiplin eder hipotezini test etmiştir. Pekçok sanayi dalında yaptığı araştırmalar sonunda, konstrasyon oranı %47.4 ten %22.6 ya düşen tek sanayi kolu kağıt ve kağıt ürünleri sanayi olarak öne çıkmıştır.

Özcan, Voyvoda and Yeldan (2000) 1980 sonrasında dışa dönük büyüme politikaları etkisi altında Türk imalat sanayinde konstrasyon, fiyatlama davranışları incelenmiştir. Sonuç olarak tekelleşmenin boyutlarına ve yüksek konstrasyona ilişkin çok önemli bulgular elde etmişlerdir. Özellikle 1980 ticaret serbestleşmesi politikaları sonrasında, pazarlardaki yoğunlaşma oranlarının, çok az değişmiş olması araştırmanın ilgi çekici sonuçlarından biridir.

İthalatın disiplin etmesi, ihracatın artmasına rağmen, teknolojik ve kurumsal engellerin yoğunlaşmada beklenen düzelmeyi gerçekleştiremediğini ortaya koymaktadır.(Özcan, Voyvoda and Yeldan, 2000). Kar marjlarının yoğunlaşma oranlarından positif ve belirgin bir biçimde etkilendiği ortaya çıkmıştır.

Ceritoğlu (2002)'da imalat sanayi için mark-up oranlarını tahmin etmiştir. Çalışma 1991-1997 yılları arasındaki dönemi kapsayacak şekilde yapılmıştır. Ücretlerin toplam katma değer içindeki payı %21.8 den %16.9 'a düştüğü tespit edilmiştir.

Neyaptı and Taşkın and Üngör(2004) Türkiye'nin Avrupa Birliği(AB) ve Avrupa Birliği dışındaki ülkelerle yaptığı ithalatın ve ihracatın fonksiyonları tahmin etmişlerdir. Hem ithalat hem de ihracatın gelir esnekliğinin AB ülkeleri için daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Özellikle real döviz oranlarının ihracat üzerinde çok daha güçlü bir etkisinin varlığı da bir başka sonuçtur.

Özkale and Karaman (2006) genel talep fonksiyonu ve temel ticaret grupları üzerine çalışmalar yapmışlardır. Genel fiyat seviyesinin, çok yüksek gelir esnekliği olmasına rağmen, toplam ithalat talep fonksiyonunda bir etkisi olmadığını tespit etmişlerdir. Türkiye'nin AB ülkesi olmayan ülkelerden ithalat yapmadığında, AB ülkelerinden yapılan ithalatın fiyat esnekliği daha da azalacaktır. (Özkale and Karaman; 2006:16)

Erzan, Filiztekin and Zenginobuz (2007), çalışmaları ile sanayi ve ticaret değişkenleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymuşlardır. Sanayiler, CR4' e göre gruplandırılmadığında ürün yoğunlaşmasındaki artış, ithalat yoğunlaşmasına zarar vermektedir. Ayrıca, Erzan, Filiztekin and Zenginobuz'un yaptıkları çalışma sonucunda elde ettikleri en önemli sonuçları, ithalatın yoğunlaşmış endüstrileri disipline etmediğidir.

Saatçi and Aslan (2007) da ithalatın Türk İmalat sanayindeki disipline edici etkilerini analiz etmişlerdir. 1966-2001 yılları arasındaki dönem için yapılan çalışmada ithalat ile Türk İmalat Sanayi arasında positif ve istatistiki açıdan anlamlı ve güçlü bir ilişki ortaya çıkmış ve ithalatın, Türk sanayini disipline ettiği sonucuna varmışlardır(Saatçi and Aslan, 2007;1-15).

Türkiye beyaz eşya sanayi

Istanbul Sanayi Odası verilerine göre, 1970'li yıllarda beyaz eşya sanayinde faaliyet gösteren üretici sayısı beş olarak açıklanmasına rağmen, gerçek anlamda ürünün bütün olarak üretim yapan firma sayısı sadece ürün türüne bağlı olarak bir veya iki olduğu ifade edilmektedir (IGEME, 1973). Uzun yıllar üretici sayısı sadece iki olarak kalırken üçüncü üretici olan VESTEL'in üretime ancak 1990 'li yılların sonunda başlamıştır. Hem üretici piyasasında hem de ürün pazarında, ölçek ekonomisinin tüm avantajlarını yaşayan iki firmanın pazar payları %95'lere ulaşmıştır (Aksam Gazetesi, 2005).

Özellikle de 1996 yılından önce, beyaz eşyada sadece yüksek teknoloji ürünleri ithalat edilirken, 1996 sonrasında yerli üreticiler ürün çeşitliliğini artırmak için ithalat yapmışlardır.

1980'lerde, beş üretici olmasına rağmen, üretimin %90' i büyük firma tarafından yapılmış, 1985'de Profilo, en yüksek kapasiteye sahip firma olmuştur. Profilo bütün pazarın 48%'ine hakim olmuştur. Aynı yıl yapılan yatırımlarla, yıllık üretim kapasitesi 1.4 milyon adede çıkmıştı. İhracat politikaları ile, beyaz eşya sanayi ihracata da başlamıştır. 1989 dan itibaren, ithalattan alınan vergilerin dereceli olarak düşürülmesi ile AB'den yapılan ithalat artmaya başlamıştır. Bu aşamadan sonra beyaz eşya sanayi ithalat ve ihracata dayalı bir büyüme takip etmiş ve araştırma geliştirme projeleri başlatmıştır(Arçelik ve Profilo Yıllık Raporları, 1985,...).

2000 yılına gelindiğinde, beyaz eşya sanayinde buzdolabından ütüye tüm dayanıklı tüketim ürünleri üretebilir hale gelmiştir. Araştırmaya başlandığında beyaz eşya sanayi olarak isimlendirildiği için, araştırmanın tamamında beyaz eşya sanayi tanımı yapılmıştır. 2003 yılında toplan buzdolabı üretim kapasitesi 3300 bin adede yükselmiştir. Arçelik, Bosch-Siemens-Profilo,

Vestel Beyaz Eşya and Merloni Elettrodomestic önde gelen 6 üretici firma olmuştur, 2000’li yıllarda. 2005 yılı itibarıyla, önde gelen üç üretici firmanın yıllık üretim kapasitesi 7.5 milyon adede yükselmiştir(Yüzal, 2006:1). Buna karşılık 40 yıllık sürede, Arçelik beyaz eşya piyasasındaki hakimliğini sürdürmüştür. Aynı dönemde, Arçelik aynı zamanda dünyanın önde gelen beşinci en büyük beyaz eşya firması olmuştur.

Öte yandan hammadde ve yarı bitmiş ürünlerin ithalatı da gümrük vergilerindeki düşüşe bağlı olarak artmıştır. İthalatın yoğunlaşma oranı sadece %2 oranında artmıştır. Gümrük Birliği’nin etkisiyle, 2001 Krizine kadar hem ithal edilen ürün miktarı artmış hem de yurtiçi satışlar artmıştır. Ancak, 2001 krizi nedeni ile ekonominin genelinde ani ve büyük değişimler beyaz eşya sanayini de önemli derecede etkilemiştir. Bu da beyaz eşya sanayinin de yapısında değişikliklere yol açmıştır. Yurtiçinde üretim yapan firmalar ihracatlarını artırıp yurtdışında da üretim yapmaya başlamışken, yabancı firmalarında yurtiçi piyasaya girmişlerdir.

2005 yılında, buzdolabı sanayinde ithal edilen ürünlerin %43’ü Güney Kore’den, %9’u Almanya’dan, %8’i Slovenya ve %2 si İtalya’dan ithal edilmiştir³.

Dayanıklı tüketim ürünlerinin en vazgeçilmez ürünlerinden buzdolabının yıllık verileri incelendiğinde, buzdolabı üretiminin 1990 yılından beri artan bir eğilim gösterdiği gözlemlenmiştir. İthalatın ve tüketim miktarlarının, 1994 ve 2001 yıllarında yaşanan ekonomik krizlerden etkilenmişlerdir. Buna karşın, üreticilerin çok başarılı ihracat stratejisi izlemeleri nedeniyle için üretimin, krizlerden aynı derecede etkilenmediği, hatta çok derin ekonomik kriz ortamında bile üretimin ve ihracatın arttığı saptanmıştır. Ancak, bazı zamanlar, ihracat miktarındaki artış gibi ihracatın değerinde benzer bir artış yaratılamamıştır. Bu dönemde, üreticiler, kendilerini tanıtabilmek ve pazar payı alabilmek için “ düşük fiyat” politikası izlemeyi tercih etmelerinden kaynaklanmıştır. İhraç edilen ürünlerle ithal edilen ürünler birbirini aynı olmadığı gerçeği dikkate alınarak, ihraç edilen ürünlerin, ihraç fiyatlarının ithal edilen ürünlerin fiyatlarının üçte birine yakın olması, ne denli düşük fiyat politikasının izlendiğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Bu başarılı politikanın sonuçları da artan ihracat miktarlarına yansımıştır. 2006 yılına kadar, Avrupa Birliği en önemli ihracat pazarı olmuştur.

İthal edilen ürünlerin fiyatları, ihraç edilenlerden yaklaşık 3 kat daha fazladır. Bu da daha çok lüks malların ithal edildiğini göstermektedir.

Gümrük Birliği’nin Beyaz Eşya Sanayi Üzerindeki Etkisi

Bu araştırmada, Levinsohn’un “ithalat disipline eder” hipotezine dayanarak, Gümrük Birliği sonrasında yapılan ticaretin serbetleşmesi, ithalatın artması ve piyasa yoğunlaşması ile eksik rekabetin olduğu piyasalardaki rekabeti artırarak, fiyatların ve aşırı karlılıkların düşmesini sağlayıp sağlamadığının test edilmesi amaçlanmıştır.

Fiyat Maliyet Marjini eşitliğine göre, yurtiçi buzdolabı fiyatları ile birim üretim maliyetlerine ait veriler aylık bazda veri toplanmaya çalışılmış, ancak, böyle bir veriye ulaşılamamıştır. Benzer şekilde, karlılıkları da aylık bazda bulmak mümkün olamamıştır. Bu nedenle, minimum kareler eşitliğinde sadece buzdolabının yurtiçi, ithalat ve ihracat fiyatları kullanılmıştır. Analiz Gümrük Birliği’nin başladığı 1996 yılı ile 2005 yılları arasındaki 10 yıllık süreyi kapsamaktadır.

Ekonometrik model de kullanılan buzdolabı yurtiçi fiyatları aylık bazda Türkiye İstatistik Kurumun’ndan alınmıştır. Yurtiçi fiyatlar tek kapılı buzdolapları ile çift kapılı buzdolaplarının fiyatlarının ortalamasıdır. Bu ürünler, araştırmaya konu olan dönemde en fazla ithalatı yapılan ürünlerdir. Gümrük Tarife Pozisyon Numarası 8418219900000 altında yer alan 250 lt ile 340 lt

³ Bilgiler , Türkiye İstatistik Kurumu’ndan alınmıştır.

hacimleri arasında olan buzdolapları ile Gümrük Tarife Pozisyon numarası 841821100000 olan kategoriler arasında yeralan hacmi 340 lt den büyük ürünler örnek model olarak alınmıştır.

Tablo : Dayanıklı Tüketim Ürünleri için İthalatta Uygulanan Vergi ve Gümrük Harçları

Yıllar	Buzdolabı
1985(1)	40%+150\$/adet
1995(2)	AB üyesi için vergi alınmamaktadır. AB üyesi olmayanlar için 3.8%

(1) Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi, sayı.18970, 12/31/1985, sayfa 98,102,124

(2) Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi, sayı 22510, 12/ 31/1995, sayfa :194,620

Hipotez, Model ve Veriler

“İthalat disipline eder” hipotezi, beyaz eşya ithalat miktarının artmasına bağlı olarak, beyaz eşya ürünlerinin yurtiçi fiyatlarının düşmesi gerektiğini iddia eder. Bu çalışmada kullanılmış olan modelde, yurtiçi fiyat, **bağımlı değişken**, ürünlerin ithalat miktarları ve ihracat miktarları **bağımsız değişkenlerdir**.

y beyaz eşya ürünün yurtiçi fiyatını temsil eder ve Türk Lirası ile ölçülür

x ithal edilen ürünün miktarını temsil eder

x1 ihraç edilen ürün miktarını temsil eder

x2 Türk Ekonomisi içinde aylık enflasyon oranını temsil eder

ε hata

Tahmin edilen eşitlik şu şekildedir

$$y = \alpha + \beta_1 x + \beta_2 x_1 + \beta_3 x_2 + \varepsilon$$

Her bir değişkenin önünde yer alan “ L” , o değişkenin logaritmik olarak değiştirildiğini, “M” ise sezonsal düzeltmenin yapıldığını göstermektedir. Sezonsal düzeltme 12.dereceden differensiyal alınması yöntemi ile yapılmıştır.

Modelde kullanılan bilgiler 1996 ve 2005 yılları arasındaki rakamları içermektedir ve aylık bazdadır. Bu sayede 1996 yılında başlanan Gümrük Birliğinin ilk on yılında, Gümrük Birliği’nin beyaz eşya sanayinde üzerindeki etkisi ölçülmüştür. Modelde kullanılan beyaz eşya ürünlerinin, ithalat ve ihracat rakamları Türkiye İstatistik Kurumunun Dış Ticaret İstatistiklerinden alınmışken, yurtiçi fiyatları www.tuik.gov.tr adresinden alınmıştır. Regresyon modelinin geliştirilmesinde E-views bilgisayar programı kullanılmıştır.

Tablo : Ekonometrik Modelde Kullanılan Veriler

Observation	REFTL	BMQ	BEQ	INF	Observation	REFTL	BMQ	BEQ	INF
1996:01:00	38269	9274	19975	259.5	1998:07:00	133600	48972	32716	1148.4
1996:02:00	34023	6391	17435	271.2	1998:08:00	133600	39883	29159	1193.8
1996:03:00	37200	5541	26838	286.4	1998:09:00	140000	24091	26509	1274.0
1996:04:00	37200	8967	23749	305.6	1998:10:00	140000	16471	28223	1351.1
1996:05:00	39050	14419	35822	319.4	1998:11:00	149900	21694	25046	1409.1
1996:06:00	39050	10370	35133	327.5	1998:12:00	154400	14722	28960	1455.4
1996:07:00	42100	9499	33811	334.5	1999:01:00	168150	4738	18914	1525.3
1996:08:00	42100	28070	23278	350.4	1999:02:00	168150	6652	40063	1573.7

1996:09:00	46100	14651	29164	371.9	1999:03:00	179400	14280	41973	1637.5
1996:10:00	49350	4660	20651	396.0	1999:04:00	189450	23183	34336	1717.2
1996:11:00	49350	11195	17873	416.5	1999:05:00	195300	24946	42432	1767.7
1996:12:00	53250	11519	11835	430.7	1999:06:00	202100	29277	55812	1825.2
1997:01:00	58600	6947	26307	456.0	1999:07:00	210450	24105	45950	1894.9
1997:02:00	58600	3581	15580	481.8	1999:08:00	210450	11038	38600	1974.6
1997:03:00	65350	1718	27400	507.8	1999:09:00	232400	22244	38501	2092.8
1997:04:00	65350	2401	17329	541.4	1999:10:00	232400	17716	38942	2225.2
1997:05:00	68900	18588	34498	566.8	1999:11:00	234500	15561	35359	2318.7
1997:06:00	68900	16598	28124	583.1	1999:12:00	234500	9411	29616	2456.6
1997:07:00	75300	20611	27362	619.6	2000:01:00	302600	5630	27285	2575.9
1997:08:00	78825	25384	26159	658.0	2000:02:00	302600	6449	36941	2671.3
1997:09:00	82350	27692	18047	706.1	2000:03:00	302600	14134	34827	2749.3
1997:10:00	90750	18451	26645	764.9	2000:04:00	308700	15376	42512	2813.2
1997:11:00	90750	29551	25492	815.6	2000:05:00	315500	23282	42761	2875.6
1997:12:00	101500	15095	26015	857.5	2000:06:00	315500	38564	55053	2895.1
1998:01:00	111900	9909	24681	919.4	2000:07:00	344419	21843	55175	2960.1
1998:02:00	111900	33094	13698	960.0	2000:08:00	344419	20792	67783	3024.4
1998:03:00	120000	19282	23109	1001.3	2000:09:00	362450	12454	50599	3117.4
1998:04:00	120000	20949	12929	1048.0	2000:10:00	362450	7509	46856	3214.0
1998:05:00	120600	31722	34584	1084.7	2000:11:00	377850	9079	33921	3333.3
1998:06:00	125650	30782	26503	1111.1	2000:12:00	377500	6778	33965	3415.5

Kaynak: İhracat ve ithalat miktarları Türkiye İstatistik Kurumu'nun Bilgi Talebi Ofisinden alınmıştır. bilgi@tuik.gov.tr

Enflasyon rakamları aşağıdaki adreslerden alınmıştır.

http://tuikrapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?fiyatdb2&report=tufe_genel.RDF&desformat=html&p_baz=1994&p_vil1=2004&p_vil2=1996&p_ay1=1&p_ay2=2&p_ay3=3&p_ay4=4&p_ay5=5&p_ay6=6&p_ay7=7&p_ay8=8&p_ay9=9&p_ay10=10&p_ay11=11&p_ay12=12&yer1=99999

http://tuikrapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?fiyatdb2&report=tufe_harcama_2003.RDF&desformat=html&p_baz=2003&p_vil1=2005&p_vil2=2005&p_ay1=1&p_ay2=2&p_ay3=3&p_ay4=4&p_ay5=5&p_ay6=6&p_ay7=7&p_ay8=8&p_ay9=9&p_ay10=10&p_ay11=11&p_ay12=12&yer1=999&p_kod1=0

<http://www.tuik.gov.tr/tufecapp/Basla1.do> Dynamic Research

Yurtiçi Fiyatlar http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=17&ust_id=6/1994=100

http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=17&ust_id=6/58911922178142/xls.2003=100 Eylül 2007

Tablo : Buzdolabı İçin Oluşturulan Ekonometrik Modelde Kullanılan Veriler

	REFTL	BMQ	BEQ	INF		REFTL	BMQ	BEQ	INF
2001:01:00	391525	10046	24859	3501.1	2003:07:00	830250	4760	158972	8331.4
2001:02:00	405200	4481	38717	3564.1	2003:08:00	830250	1260	146857	8344.3
2001:03:00	405200	4507	37496	3780.5	2003:09:00	830250	1450	127590	8502.6
2001:04:00	423650	8219	51706	4171.2	2003:10:00	830250	3506	139826	8623.6
2001:05:00	435850	7479	78316	4382.0	2003:11:00	830250	2947	97214	8762.6
2001:06:00	551600	3721	68488	4519.3	2003:12:00	830250	3432	122090	8839.5
2001:07:00	573500	6056	68118	4627.5	2004:01:00	830250	2126	103193	8904.7
2001:08:00	615500	4139	64827	4763.5	2004:02:00	830250	2899	80824	8953.9
2001:09:00	670050	2514	43445	5044.0	2004:03:00	830250	1748	130041	9033.3

Gümrük Birliği Beyaz Eşya Sanayinde Buzdolabı Fiyatlarını düşürdü mü?

2001:10:00	670050	2957	48398	5350.3	2004:04:00	582300	2802	147973	9086.2
2001:11:00	632700	4689	49384	5576.4	2004:05:00	582300	4413	149864	9120.9
2001:12:00	632700	4960	54423	5756.2	2004:06:00	550000	1606	154145	9109.4
2002:01:00	730400	2110	49030	6062.4	2004:07:00	568750	5768	194092	9129.0
2002:02:00	730400	4033	65800	6168.7	2004:08:00	572500	2204	128642	9181.8
2002:03:00	738800	1641	59462	6242.1	2004:09:00	572500	1817	132857	9268.2
2002:04:00	738800	1266	89035	6370.4	2004:10:00	572500	3356	134297	9474.2
2002:05:00	744600	2865	96525	6407.3	2004:11:00	557500	5499	111994	9620.3
2002:06:00	762400	2456	82978	6444.7	2004:12:00	557500	4293	120916	9663.3
2002:07:00	830000	2548	96867	6537.6	2005:01:00	599320	2946	82967	9747.64
2002:08:00	830000	4117	91300	6680.4	2005:02:00	616720	5547	90226	9781.17
2002:09:00	830400	1409	79787	6912.7	2005:03:00	614890	3981	149255	9820.72
2002:10:00	830400	3003	82633	7139.9	2005:04:00	613810	5854	181107	9926.39
2002:11:00	830400	1857	79626	7347.8	2005:05:00	613810	4783	176318	10033.32
2002:12:00	767200	1272	83081	7468.6	2005:06:00	636930	3294	233299	10079.60
2003:01:00	704000	1067	70860	7661.9	2005:07:00	619230	2422	238447	10065.43
2003:02:00	760200	2500	59893	7834.9	2005:08:00	635900	2017	239568	10168.74
2003:03:00	813500	3546	84608	8077.8	2005:09:00	612290	4496	175552	10308.92
2003:04:00	813750	2516	98096	8246.5	2005:10:00	622300	2327	167522	10505.42
2003:05:00	822000	3975	118890	8377.0	2005:11:00	634120	2566	147473	10634.65
2003:06:00	830250	3975	131630	8362.6	2005:12:00	639460	2588	205849	10680.72

Kaynak: İhracat ve ithalat miktarları Türkiye İstatistik Kurumu'nun Bilgi Talebi Ofisinden alınmıştır. bilgi@tuik.gov.tr

Enflasyon rakamları aşağıdaki adreslerden alınmıştır.

http://tuikrapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?fiyatdb2&report=tufe_genel.RDF&desformat=html&p_baz=1994&p_yil1=2004&p_yil2=1996&p_ay1=1&p_ay2=2&p_ay3=3&p_ay4=4&p_ay5=5&p_ay6=6&p_ay7=7&p_ay8=8&p_ay9=9&p_ay10=10&p_ay11=11&p_ay12=12&yer1=99999

http://tuikrapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?fiyatdb2&report=tufe_harcama_2003.RDF&desformat=html&p_baz=2003&p_yil1=2005&p_yil2=2005&p_ay1=1&p_ay2=2&p_ay3=3&p_ay4=4&p_ay5=5&p_ay6=6&p_ay7=7&p_ay8=8&p_ay9=9&p_ay10=10&p_ay11=11&p_ay12=12&yer1=999&p_kod1=0

<http://www.tuik.gov.tr/tufeapp/Basla1.do> Dynamic Research

Yurtiçi Fiyatlar :http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=17&ust_id=6/1994=100

http://www.tuik.gov.tr/VeriBilgi.do?tb_id=17&ust_id=6/58911922178142/xls.2003=100, Eylül 09, 2007

Bağımlı Değişken : LREFTL

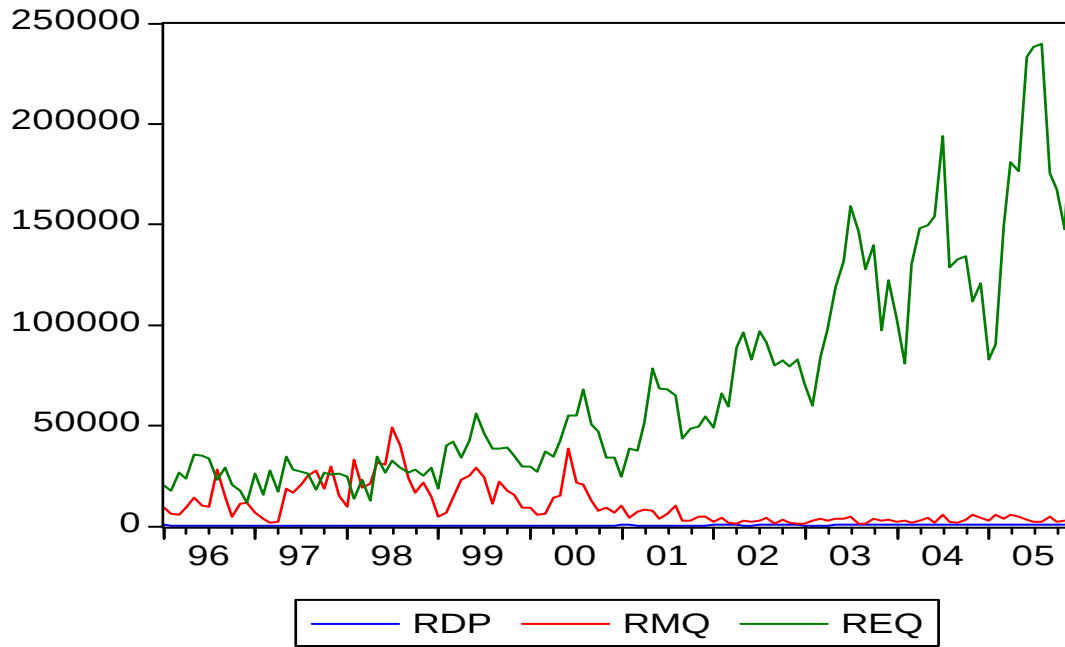
Method: Least Squares

Sample (adjusted): 1998M01 2005M12

Included observations: 96 after adjustments

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	7.535107	0.311196	24.21338	0.0000
MLBMQ	-0.084499	0.021450	-3.939317	0.0002
LBEQ	-0.275600	0.057228	-4.815861	0.0000
LINF	1.009360	0.052164	19.34971	0.0000
R-squared	0.932076	Mean dependent var	12.96658	
Adjusted R-squared	0.929861	S.D. dependent var	0.639998	
S.E. of regression	0.169496	Akaike info criterion	-0.671203	

Sum squared resid	2.643054	Schwarz criterion	-0.564355
Log likelihood	36.21773	F-statistic	420.8165
Durbin-Watson stat	0.365035	Prob(F-statistic)	0.000000

$$LREFTL = 7.5351 - 0.0845 MLBMQ - 0.2756 LBEQ + 1.009 LINF$$

s.e. (0.3112) (0.0215) (0.0572) (0.0522)

- Yurtiçi fiyat ile ithalat fiyatı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki mevcuttur. İlişkinin negative bir ilişki, ithalat miktarı arttıkça, buzdolabı fiyatının da düşmesi beklenmekteydi. Nitekim sonuç da bunu hipotezi doğrulamaktadır.
- Yurtiçi fiyat ile ihracat miktarı arasındaki ilişki de istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Başlangıçta, bu ilişkinin işaretinin positive olması beklenmekteydi. Ancak, yapılan çalışmada positive çıkması, ölçek ekonomisine bağlanabilir.
- Buzdolabının yurtiçi fiyatının enflasyonu yakından takip ettiği de tespit edilmiştir. Enflasyon oranı düşükken, fiyat artışları az olmuş, enflasyon oranı yüksek seyrederken, fiyatlar da yüksek seyretilmiştir.

Bu çalışmanın başında, ithalat disiplini eder hipotezine bağlı olarak, eksik rekabet şartlarının hüküm sürdüğü beyaz eşya sanayinde, artan ithalat hacminin yurtiçi fiyatları düşürdüğünün tespit edilmesi amaçlanmıştır. T testi model için istatistik açıdan anlamlı bir sonuç üretmiştir. R^2 yüksek bulunmuştur. Bu da bağımlı değişkenindeki değişimlerin bağımlı değişken tarafından açıklanabildiğini göstermektedir. F Testi de istatistiksel açıdan anlamlı sonuçlar üretmiştir. Sonuç olarak, ithalatın Türkiye beyaz eşya sanayinde konsantrasyon oranlarını düşürdüğü ve daha rekabetçi bir endüstri ortamı yarattığı tespit edilmiştir.

Sonuç

Bu araştırmada, Levinsohn'un ithalat disiplini eder hipotezine dayanarak, Gümrük Birliği sonrasında yapılan ticaretin serbetleşmesi, ithalatın artması ve piyasa yoğunlaşması ile eksik rekabetin olduğu piyasalardaki rekabeti artırarak, fiyatların ve aşırı karlılıkların düşmesini sağlayıp sağlamadığının test edilmesi amaçlanmıştır.

Fiyat Maliyet Marjini eşitliğine göre, yurtiçi buzdolabı fiyatları ile birim üretim maliyetlerine ait veriler aylık bazda veri toplanmaya çalışılmış, ancak, böyle bir veriye ulaşılamamıştır. Benzer şekilde, karlılıkları da aylık bazda bulmak mümkün olamamıştır. Bu nedenle, minimum kareler eşitliğinde sadece buzdolabının yurtiçi, ithalat ve ihracat fiyatları kullanılmıştır. Analiz Gümrük Birliği'nin başladığı 1996 yılı ile 2005 yılları arasındaki 10 yıllık süreyi kapsamaktadır. Araştırma sonunda, Gümrük Birliği'nin ilk on yıllık döneminde artan ithalat, eksik rekabetin hüküm sürdüğü beyaz eşya piyasasında yeralan buzdolabının yurtiçi fiyatlarının düşmesi yönünde baskı yapmıştır. Bu sonuç, Levinsohn'un ithalat disiplini eder hipotezine dayanan beklentiler ile aynı yöndedir. Bu sonuçla birlikte 1980 sonrasında başlayan ticaretin serbestleşmesi sürecinde, Türkiye'de önemli değişimler kaydedilmiştir. Ancak, beyaz eşya piyasasında hala yüksek kar marjları mevcuttur.

Kaynaklar

Akşam,Haziran 24, 2005. “Arçelik Türkiye ye dar gelmeye başladı.”.İstanbul.
<http://www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2005/06/24/ekonomi/ekonomi2.html>

Arçelik. May,2003. “Annual Report of Arcelik”, <http://www.arcelik.com.tr>,

Arçelik. May,2004 “Annual Report of Arcelik”, <http://www.arcelik.com.tr>,

Arçelik.2005. “Annual Report of Arcelik”, <http://www.arcelik.com.tr>,

Arçelik.Presentation for Arçelik.(2007). <http://www.arcelikas.com.tr/Cultures/tr-TR/MedyaIliskileri/KurumsalSunus/?MENUID=3>

Bosch Siemens Profilo.(2005)Annual Report 2005. <http://www.bshp.com>. May 19,2007
[http://www.imkb.gov.tr/bilanco/gecicivergi200412aylik.htm/AXANFQVZ/tgv20042arclk\(1\)issued_on_15.02.2005](http://www.imkb.gov.tr/bilanco/gecicivergi200412aylik.htm/AXANFQVZ/tgv20042arclk(1)issued_on_15.02.2005). May 15, 2006.

Bosch Siemens Profilo (2007).Annual Report for 2006. B/S/H. http://www.bshp.com._new_pi_assetname_20075101482965179. May 19, 2007 3:51

Ceritoglu, E.(2002).”The Cyclicalilty of Mark-Up Ratios: The Case of Turkish Industry”. The Central Bank of the Republic of Turkey. Research Department Working Paper No:4.
<http://www.tcmb.gov.tr>, August 9, 2007

Demir, I.(2001).”Türkiye Beyaz Eşya Sanayinin Rekabet Gücü ve Geleceği”. State Planning Institute.Ankara.<http://ekutup.dpt.gov.tr/imalatsa/makina/demirbr/beyazesey>.January 15, 2002

Dixit, A.(1986). “Trade Policy: An Agenda for Research”’Strategic Trade Policy and the New International Economics.ed. Paul Krugman. MIT Press.pp:283-289

Erzan, R. A.Filiztekin and U. Zenginobuz. (2002). “Turkey’s Customs Union with the

European Union? A Framework for Evaluating the Impact of Economic Integration” MPRA Paper No.382. <http://mpra.ub.uni-muenchen.de/382/>: Nov 11,2006

Erzan, R., A.Filiztekin and U. Zenginobuz.(2007) “Turkey’s Customs Union with the European Union and the Impact of Foreign Competition on the Structure and Performance of Turkish Manufacturing Industry” April 30, 2003 MPRA Paper No.381.<http://mpra.ub.uni-muenchen.de/381/>: December 30, 2007

Esen,B.(2007).Beyaz Eşya Sanayisi 2007, İhracatı Geliştirme Merkezi. Ankara. http://www.igeme.org.tr/Arastirmalar /ulke_sek/sektor.cfm?sec=ara, September 9, 2007

İhracatı Geliştirme Merkezi, (1985). Dayanıklı Tüketim Malları İhracat Pazar Araştırması. Ankara.

İhracatı Geliştirme Merkezi, (1973). Türkiye’de Buzdolabı Endüstrisi ve İhraç Olanakları. Yayın No.38. Ankara.

Istanbul Menkul Kıymetler Borsası.(Eylül 21,1993). Arçelik Hakkında Duyuru .

Istanbul Menkul Kıymetler Borsası.(Ocak 1,1995). Arcelik hakkında duyuru

Istanbul Menkul Kıymetler Borsası.(Mart 03,1995). Arçelik hakkında duyuru

Istanbul Menkul Kıymetler Borsası.(Haziran 03,1994). Arçelik hakkında duyuru

Istanbul Menkul Kıymetler Borsası (2005) Vergi Dairesine bildirilen yıllık Finansal Tablolar ,

Istanbul Menkul Kıymetler Borsası.(2005). Vergi Dairesine bildirilen yıllık Finansal Tablolar,Arçelik,[http://www.imkb.gov.tr/bilanco/gecicivergi200512aylik.htm/tgv200512arcelik\(1\) 02/14/.2006. 6:11](http://www.imkb.gov.tr/bilanco/gecicivergi200512aylik.htm/tgv200512arcelik(1) 02/14/.2006. 6:11) May 15, 2006

Istanbul Menkul Kıymetler Borsası.(2005). End notes of Balance Sheet of Arçelik For the Period of December 32,1997 and December 31,1998 .
<http://www.imkb.gov.tr/bilanco/mtablodonem.htm 03/02/1999>

Istanbul Menkul Kıymetler Borsası (2005). Vergi Dairesine bildirilen yıllık Finansal Tablolar,Bosch Profilo. [http://www.imkb.gov.tr/bilanco/gecicivergi200412aylik.htm/tgv200112bspro\(1\)ssued on .02/14/.2005. May 15, 2006.](http://www.imkb.gov.tr/bilanco/gecicivergi200412aylik.htm/tgv200112bspro(1)ssued on .02/14/.2005. May 15, 2006.)

Istanbul Menkul Kıymetler Borsası (2005). Vergi Dairesine bildirilen yıllık Finansal Tablolar,Bosch Profilo. Bosch Profilo. [http://www.imkb.gov.tr/bilanco/gecicivergi200412aylik.htm/tgv200112bspro\(1\)ssued on.02/14/.2005. Mayıs 15, 2006](http://www.imkb.gov.tr/bilanco/gecicivergi200412aylik.htm/tgv200112bspro(1)ssued on.02/14/.2005. Mayıs 15, 2006)

Istanbul Menkul Kıymetler Borsası (2006).Vergi Dairesine bildirilen yıllık Finansal Tablolar , Bosch Profilo.
[http://www.imkb.gov.tr/bilanco/gecicivergi200512aylik.htm/tgv200112bspro\(1\)issued on 02/14/.2006. May 15, 2006](http://www.imkb.gov.tr/bilanco/gecicivergi200512aylik.htm/tgv200112bspro(1)issued on 02/14/.2006. May 15, 2006)

Istanbul Menkul Kıymetler Borsası (2005). Vergi Dairesine bildirilen yıllık Finansal Tablolar,Vestel.<http://www.imkb.gov.tr/bilanco/gecicivergi200412aylik.htm/tgv200412vestl.zip> issued on 02/15/2005. May 15, 2006

Istanbul Stock Exchange.(2006).Vergi Dairesine bildirilen yıllık Finansal Tablolar [http://www.imkb.gov.tr/bilanco/gecicivergi200512aylik.htm/tgv200512vestl.zip\(1\)issued](http://www.imkb.gov.tr/bilanco/gecicivergi200512aylik.htm/tgv200512vestl.zip(1)issued) on 02/15/2005 on.02/14/.2006.Mayıs 15, 2006

Istanbul Menkul Kıymetler Borsası. Finansal Tablolar (1992-1997), Hisse : ARCELK-ARCELİK.Year:1992-1997;Period for 06-12. [http://www.imkb.gov.tr/bilanco/mtable9297.htm.DIYX900S/tarclk\[1\]Datemodified:6/16/1998](http://www.imkb.gov.tr/bilanco/mtable9297.htm.DIYX900S/tarclk[1]Datemodified:6/16/1998) 10:29 AM. March 17, 2003

Koç Holding. Activity Report for Koc Holding Corporation. 2001

Kotan, Z. and M. Saygılı.(1999).“Estimating and Import Function for Turkey,” Central Bank of The Republic of Turkey, Discussion Paper, 9909, Ankara. <http://www.tcmb.gov.tr/research/discus/dpaper40.pdf>. December 14, 2007.

Krueger, A.and B.Tuncer (1982). “An Empirical Test of Infant Industry Argument”, *The American Economic Review*, Vol.72, No.5.December. pp.1141-1152. [http://links.jstor.org/sici?sici=0002-282\(198212\)72%3A5%3C1142%3AAETOTI%3E2.0.CO%3B2-5](http://links.jstor.org/sici?sici=0002-282(198212)72%3A5%3C1142%3AAETOTI%3E2.0.CO%3B2-5)

Levinsohn, J.(1993) ”Testing the Imports As Market Discipline Hypothesis” *Journal of International Economics*, 35.pp:1-22

Levinsohn, J.(1994)."Competition and International Trade", University of Michigan. National Bureau of Economic Research Incorporations Working Papers No.4972. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=226571. June 24, 2002

Neyaptı, B., F.Taşkın and M.Üngör.(2004). “Has European Customs Union Agreement Really Affected Turkey’s Trade ?” *Applied Economics* vol.39.pp.1-24.http://www.ecomod.net/conferences/ecomod2003_papers/Neyapti.pdf. June 14, 2007

Özcan,K.,E.Voyvoda and E.Yeldan.(2001).“On the Pattern of Trade Liberalization, Oligopolistic Concentration and Profitability: Reflection from Post-1980 Turkish Manufacturing”.Bilkent University, Department of Economics. <http://ideas.repec.org/bil/bilpap/012.html>, November 15, 2004

Özkale, L. and F. Karaman.(2006). “Static Effects of the EU- Turkey, Customs Union”, *International Economics and Foreign Trade Policies*. ITU. Istanbul. No.1.pp:117-138.www.etsg.org/ETSG2006/papers/KARAMAN.pdf, May14, 2007

PEG Profilo Electrical Equipment Incorporations. (1995). “Activity Report for Profilo Electrical Equipment Industry Incorporations.”

PEG Profilo Electrical Equipment Incorporations(1995).”Activity Report for Profilo Electrical Equipment Industry Incorporations”.

Rekabet Kurulu, (Mart 09, 2003). Karar “ Beyaz Eşya Sanayinde, Arçeliğin hakim pozisyonunu kötüye kullanma hakkında iddialar. <http://www.rekabet.gov.tr/pdf/00-39-436-242.pdf>. November 2,2007.

Saatçi, M. and A. Aslan (2007). “ Türk İmalat Sanayinde İthalatın Piyasayı Disipline Edici Etme Hipotezinin Testi: Panel Veri Yaklaşımı”, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı : 29 Temmuz 2007,pp:1-15.<http://iibf.erciyes.edu.tr/dergi/sayi29/msaatci.pdf>. On the publication process.

Seymen, D.and U. Utkulu,(2006).“Trade and Competitiveness Between Turkey and the EU: Times Series Evidence,” Turkish Economic Association Discussion Paper, 8 Ankara. <http://www.tek.org.tr/dosyalar/D.SEYMEN-U.UTKULU.pdf>. December 25, 2007

Smith, A.(1776). An Inquiry into The Nature and Causes of Wealth of Nations. With a life of the author, an introductory discourse, notes and Supplemental Dissertations by J.R.Mc Culloch. Esq. Edinburg:Adam and Charles Black, and William Tait, 1939.pp:198-208.

Tıktık, A.(1997). Trade Liberalization Under Imperfect Competition A CGE Analysis on Turkey. Capital Markets Board of Turkey. Publication No. 97, Oct. 1997.

Togan,S (1998).Foreign Trade Liberalization in Turkey during the 1980s.Adhgate Publishing Limited. England.

Togan,S Nebioğlu H. and S.Doğan. (2005). ” Integration and The Manufacturing Industry”, Turkey : Economic Reform and Accession to the European Union. The International bank for Reconstruction and Development.Ed.by Bernard Hoekman and Subidey Togan.pp:87-123

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, (June 2002). “The Impact of Globalization On The Turkish Economy” TCMB.ISBN: 975-7589-72-1, Ankara. <http://www.tcmb.gov.tr>. November 2004

Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi, 31 Aralık 1985 tarih ve 18970 sayılı.s.98,102, 124

Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazetesi, 31 Aralık 1995 tarih ve 22510 sayılı, s. 194,620

Vestel(2007).Annual Report for 2006. www.vestel.com.tr

Yalçın,C.(2000).“Price, Cost Margins and Trade Liberalization in Turkish Manufacturing Industry: A Panel Data Analysis” Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Research Center, <http://www.tcmb.gov.tr/research/discus/dpaper37.pdf>, April 9, 2003

Yüzal,S.(2006).Beyaz Eşya Sanayisi 2006,Report on White Good Industry 2006, İGEME..Ankara.http://www.igeme.org.tr/Arastirmalar/ulke_sek/sektor.cfm?sec=ara; September 08, 2007

Yüzal,S.(2005).Report on White Good Industry 2005,İhracatı Geliştirme Merkezi. Ankara.http://www.igeme.org.tr/Arastirmalar/ulke_sek/sektor.cfm?sec=ara; 14 Kasım 2006

ABMYO Dergisi'nde Yayınlanacak Makaleler İçin Yazım Kuralları

Dergide yayımlanan makaleler yazı işlerinin izni olmaksızın başka hiç bir yerde yayımlanamaz veya bildiri olarak sunulamaz. Kısmen veya tamamen yayımlanan makaleler kaynak gösterilmeden hiçbir yerde kullanılamaz. Dergiye gönderilen makalelerin içerikleri özgün, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere gönderilmemiş olmalıdır. Makaledeki yazarlar isim sırası konusunda fikir birliğine sahip olmalıdır.

Makale Türleri

Makaleler İki grupta değerlendirilecektir:

Dergiye gönderilen makaleler aşağıdaki özellikleri taşıyan çalışmalar olmalıdır:

- Özgün araştırmalarla ilgili çalışmalar,
- Uygulama örneklerini bilimsel bir yaklaşımla anlatan çalışmalar,
- Belirli bir konuda, önemli gelişmeleri değerlendirip eksiklikleri ortaya koyan derleme çalışmaları,
- Tez çalışmasından elde edilen sonuçların bilimsel tutarlılığı olan bir bölümünden ya da tümünden yararlanılarak hazırlanmış, doktora öğrencisinin ve tez danışmanının ortak yazar olarak yer aldığı bilimsel makaleler.

ABMYO Dergisi'nde yayımlanan makaleler yayın tarihinden itibaren derginin bir sonraki sayısına kadar tartışmaya açık olacaktır. Makaleler için yapılan eleştiriler dergide yayınlanacaktır.

Makaleler en fazla 12 sayfa olmalıdır. Makaleler en az Word 6.0/95 formatında diskette veya CD'de teslim edilmeli ya da ABMYO Dergisi elektronik posta adresine gönderilmelidir. Orijinal olarak hazırlanmış makaleler % 20 oranında küçültülerek basılacaktır, bu nedenle şekil ve tablolar bu durum göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır. **ABMYO** Dergisi siyah beyaz basıldığından gönderilen makaledeki resim, fotoğraf, şekil ya da grafikler renkli olmamalıdır.

Sayfa Düzeni

Sayfa boyutu A4 kağıt boyutunda olmalı, sayfa yapısında sağdan ve soldan 2 cm; üstten 2.5 cm; alttan da 3 cm boşluk bırakılmış olmalıdır. Metin, sağ ve sola dayalı (justify), tek aralık olarak yazılmalı, paragraflar arasında bir satır boşluk bırakılmalıdır. Başlık, şekil adı, tablo adı gibi formata belirtilmiş yazılar dışında kalan metin Times New Roman yazı karakterinde 12 punto ile yazılmalıdır.